

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

SOSTE kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on keventää kuntouttavaan työtoimintaan liittyviä hallinnollisia velvoitteita. Esityksen mukaan aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saaville työttömille. Työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien osalta työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena.

Lähtökohtaisesti tavoite hallinnollisen taakan keventämisestä on kannatettava. Oikein toteutuessaan se olisi mahdollisuus keventää byrokratiaa ja nopeuttaa prosessia kuntouttavaan työtoimintaan pääsemiseksi. Kuten useat lausunnonantajat ovat tuoneet esiin, työttömyysetuutta saavien työnhakijoiden kohdalla esitys lisää työvoimaviranomaisten vastuuta palveluntarpeen arvioinnissa ja ohjaamisessa TYM-palveluiden piiriin. Mikäli työttömän työnhakijan palvelutarvetta ei tunnisteta, on suuri riski, että palvelun ulkopuolelle jää henkilöitä, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta.

Hallitusohjelman mukaan hallitus uudistaa kuntouttavan työtoiminnan ja päihdekuntoutustyön työllistymistä edistäväksi. Hallitus linjasi myös keväällä 2025, että sosiaalihuollon työllistymistä edistäviä sosiaalipalveluja uudistetaan kokonaisuutena ja osana kehittämistyötä resursseja siirretään kuntiin. Tätä työtä varten on asetettu alatyöryhmä sosiaalihuollon palvelu-uudistusta valmistelevaan työryhmään. Työ on juuri alkamassa ja tavoitteena on saada mahdolliset lakimuutokset eduskuntaan syksyllä 2026. Osana työskentelyä tultaneen tarkastelemaan myös nykyisen kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain lakkauttamista. SOSTE ei näe tarkoituksenmukaisena, että yksittäistä lakia lähdettäisiin muuttamaan tässä vaiheessa, vaan sosiaalihuollon työllistymistä edistäviä sosiaalipalveluita tulee katsoa kokonaisuutena. Tästä syystä SOSTE katsoo, että lausunnonalla olevan esityksen valmistelu tulisi keskeyttää.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Esitys lisää työvoimaviranomaisten vastuuta palveluntarpeen arvioinnissa ja ohjaamisessa TYM-palveluiden piiriin. Mikäli työttömän työnhakijan palvelutarvetta ei tunnisteta, on suuri riski, että palvelun ulkopuolelle jää henkilöitä, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta.

Esityksen yhtenä tavoitteena on luoda säästöjä. Esityksen mukaan aktivointisuunnitelmien määrän vähenemisen ja monialaisten työllistymissuunnitelmien määrän lisääntymisen vaikutuksen arvioidaan vähentävän hyvinvointialueiden rahoituksen tarvetta yhteensä 1,96 miljoonaa euroa. Sosiaalibarometri 2025 vastaajat toivat esiin, että hyvinvointialueiden säästötoimet ovat jo nyt johtaneet monin paikoin riittämättömiin palveluihin ja jopa lakisääteisten palvelujen vähentämiseen. Varsinkin työttömien tuen tarpeisiin palvelujen arvioitiin vastaavan aiempaa heikommin. SOSTE myös huomauttaa, että pelkkä viranomaisen byrokratian purkaminen ei vaikuta positiivisesti työttömiin, mikäli palveluita ei ole tosiasiallisesti saatavilla.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

Esitys tulee vähentämään viranomaisten hallinnosta taakkaa. Esitys siirtää vastuuta yksittäisille työvoimaviranomaisille ja palvelutarpeen arvioinnin onnistumiseen. SOSTE on aiemmissa lausunnoissaan esittänyt, että palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija tulee ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin heti tarpeen ilmetessä tai viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työttömyyden alkamisesta.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksen kokonaistaloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Esitys huomioi vain hallinnollisen taakan keventämisestä tulevat mahdolliset laskennalliset säästöt, mutta ei huomioi esimerkiksi monialaisen yhteistoiminnan tarpeen lisääntymistä.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

SOSTE ei näe tarkoituksenmukaisena yksittäisen lain muuttamista samaan aikaan kun sosiaalihuollon työllistymistä edistäviä sosiaalipalveluita ollaan uudistamassa kokonaisuutena. Tästä syystä SOSTE katsoo, että lausunnolla olevan esityksen valmistelu tulisi keskeyttää.

Mikäli lakimuutoksen valmistelua jatketaan, tulee esityksessä huomioida muiden vireillä olevien lakiesitysten vaikutukset mm. asiakasmääriin. Lakiesitykseen on myös lisättävä esitys siirtymävaiheesta sekä mahdollisesta siirtymäajasta.

Kiiskinen Päivi
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry